

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-241-1-30>

Шевчук А. О.

кандидат педагогічних наук,
старший викладач кафедри педагогіки,
іноземної філології та перекладу
Харківський національний економічний університет
імені Семена Кузнеця
м. Харків

ФОРМУВАННЯ ІНШОМОВНОЇ ПРОФЕСІЙНО-КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ СТУДЕНТІВ ЗАСОБАМИ ІНТЕРНЕТ-ТЕХНОЛОГІЇ

Інтернет-технологія – це інструмент веб-спілкування та співпраці, який можна використовувати для залучення студентів до спільної, індивідуальної, групової, парної та самостійної роботи. У роботі теоретично розглянуто використання Інтернет-технології, досліджено її внесок у іноземне навчальне середовище, проаналізовано сучасну літературу щодо використання Інтернет-технологій в освіті, а також обґрунтовано додаткові можливості для формування професійно-комунікативної компетенції студентів. Наголошено на модернізації змісту навчання іноземної мови за професійним спрямуванням з використанням Інтернет-технології, а також окреслено їх переваги для навчання іноземної мови. Наведено приклади практичних завдань із використанням Інтернет-технології. Ці завдання можна запропонувати студентам для використання як на заняттях, так і для індивідуальної роботи. Підсумовано, що виконання завдань, які передбачають роботу із Інтернет-технологією на заняттях з іноземної мови, підвищують мотивацію студентів, допомагають сформувати самостійність пошуку інформації, аналіз та відбір необхідної інформації, навички колективної роботи, сприяють вдосконаленню іноземної мовленнєвої діяльності студентів та індивідуалізації процесу навчання. Інтернет-технологія не може замінити традиційні методи навчання, але може створити нове середовище та можливості у процесі набуття іноземної професійно-комунікативної компетенції; вони стали важливим освітнім інструментом, який можна успішно використовувати в навчанні професійно спрямованої іноземної мови.

Вступ

Однією з найважливіших умов модернізації освіти, визначеною «Національною доктриною розвитку освіти в Україні» [7], є підготовка педагогічних і науково-педагогічних працівників, їх професійне вдосконалення. У доктрині також підкреслюється, що пріоритетом розвитку освіти є впровадження сучасних інформаційних-технологій, які забезпечують подальше вдосконалення навчально-виховного процесу, доступність та ефективність освіти, підготовку молодого покоління до життя в інформаційному суспільстві. Державною національною програмою «Освіта України XXI століття» [2] наголошується на важливості підготовки нової генерації кадрів, підвищення їхнього професійного та загальнокультурного рівня, створення передумов для розвитку здібностей молоді, формування здатності до самоосвіти, широкого застосування інформаційних-технологій. З огляду на це вирішення проблеми сучасної підготовки майбутніх фахівців у контексті зміни пріоритетів у суспільстві й необхідності виховання свідомих, активних, самостійних, здатних творчо мислити громадян є одним із актуальних завдань вищої школи України.

Усвідомлення цього потребує від закладів вищої освіти (ЗВО) якісної професійної підготовки майбутнього спеціаліста, здатного впроваджувати здобуті в процесі навчання знання, уміння й навички, вирішувати нагальні завдання за допомогою інформаційних-технологій. Зміст Рекомендацій Ради Європи щодо мовної освітньої політики формує нові вимоги до майбутнього спеціаліста в контексті демонстрації ним високого рівня іншомовної професійно-комунікативної компетенції, готовності до забезпечення європейської якості освіти, переходу до нових форм і методів організації навчального процесу, сприяння мобільності студентів у межах європейського освітнього простору, упровадження ІКТ.

За останні роки у зв'язку з більш широким використанням інструментів Інтернет-технологій в освітньому процесі вітчизняні вчені провели безліч досліджень. Питання інформатизації освіти розглядаються у роботах провідних науковців В. Ю. Бикова, Н. В. Морзе, О. М. Спіріна, А. М. Гуржія, М. І. Жалдака, А. Ф. Манак, В. М. Кухаренка, Є. С. Полат, В. В. Олійника, С. А. Ракова, В. І. Солдаткіна, О. В. Співаковського, С. О. Семерікова, О. Г. Кузьмінської, В. П. Вембер, Г. О. Проценко та інших дослідників.

Методичним питанням аналізу дидактичних властивостей і функцій Інтернет-технологій присвячені роботи таких вчених, як:

Е. Д. Патаракін, П. В. Сысоев, М. Н. Євстигнєєв, П. В. Сисоев, С. В. Титова, Д. О. Свіридов. Алгоритмами розробки різноманітних завдань на основі Інтернет-технологій займалися: Є. Д. Кошеляєва, М.О. Ільяхов, Ю. Ю. Маркова, І. К. Забродіна, Д. О. Свіридов. Проте відчувається брак праць, у яких би розглядалися питання практичного застосування Інтернет-технологій формуванні професійно-комунікативної компетентності студентів.

Слід відмітити, що порівняно із зарубіжними країнами, у нашій країні недостатньо приділено уваги використанню потенціалу Інтернет-технологій у навчанні іноземної мови, зокрема іншомовній професійно спрямованій діяльності, а також необхідно критично вивчити ефективність такого навчання.

Робота присвячена розробці завдань для навчання іншомовної професійно-комунікативної компетенції студентів на базі Інтернет-технологій. Хоча досягнення в методиці навчання іноземної мови за професійним спрямуванням студентів на сучасному етапі значні, проте, залишаються питання, пов'язані з навчанням професійно спрямованої іншомовної мовленнєвої діяльності на базі Інтернет-технологій.

1. Роль інтернет-технологій у формуванні іншомовної професійно-комунікативної компетенції студентів

Сучасне суспільство висуває дедалі вищі вимоги до навчання практичному володінню іноземною мовою у професійній сфері. Обсяг інформації зростає, і раніше використовувані засоби її передачі, зберігання та обробки стають неефективними. Застосування інтернет-технологій допомагає розкрити їх величезні можливості як засобу навчання, здатного реалізувати всі переваги технічних засобів навчання.

У процесі пізнавальної діяльності значна частина часу йде на пошук та аналіз інформації. Кількість годин, що відводиться на навчання професійно-орієнтованій іноземній мові в технічному вузі, обмежує тимчасові рамки формування іншомовної професійно-комунікативної компетенції. Викладачі та студенти вдаються до пошуку альтернативних шляхів отримання та обробки нової інформації у стислий термін.

Процес навчання передбачає використання великих обсягів дидактичного та довідкового матеріалу. Зазвичай таку роль виконують довідкові посібники, словники, навчальні та методичні посібники на друкованій основі. Однак пошук інформації в таких

джерелах часто виявляється довгим, стомлюючим і нерідко не дає відповіді на поставлене питання. Наприклад, коли нам необхідно знайти переклад дієслова не у початковій формі. Таким чином, виникає необхідність у знаходженні альтернативних способів зберігання та накопичення даних, легких у доступі та великих за обсягом інформації, що надається.

До таких альтернативних дидактичних засобів можна віднести комп'ютерні технології та Інтернет, які, надають практично необмежені можливості накопичення інформації, прості та ефективні технології її організації та пошуку, дозволяють акумулювати величезні обсяги лексичної, граматичної, орфографічної, аудіо- та відео-інформації з іноземної мови, яка вивчається та вирішувати вищезгадані проблеми у повному обсязі.

Впровадження інтернет-технологій у процес навчання має відбуватися з урахуванням вимог, що пред'являються до технічних засобів навчання, а саме відповідність принципам обумовленості, необхідності, інформативності та надійності. Відповідно до вищезазначених принципів застосування інтернет-технологій у навчальному процесі має бути зумовлене цілями, етапом та змістом навчання, віковими особливостями учнів та методикою, що застосовується на даному етапі навчання.

Принцип необхідності передбачає застосування інтернет-технологій лише в тому випадку, якщо це допомагає підвищити ефективність в одному з аспектів процесу навчання: збільшити швидкість отримання інформації, активізувати мовну діяльність, підвищити мотивацію до процесу освоєння професійно-орієнтованої іноземної мови

Принцип інформативності передбачає використання інтернет-технологій як засобу довідково-інформаційного забезпечення, який дозволяє в найкоротший термін отримати максимальну кількість інформації.

Принцип надійності передбачає експериментальну перевірку інтернет-сервісів та наявність підготовчого та організаційного етапів перед початком роботи з інтернет-технологіями для отримання найкращого результату навчання.

Ми погоджуємося з Л. І. Морською, що особлива увага викладачів іноземної мови до інтернет-технологій обумовлена «пошуком шляхів вирішення таких проблем: збільшення контакту з автентичною мовою, що вивчається; організації самостійної роботи, зокрема тренування в мовленні; створення та обробки текстів,

написаних мовою, що вивчається; звільнення вчителя від рутинної, механічної, але часомісткої роботи; моделювання середовища спілкування іноземною мовою; мотивації вивчення іноземної мови як реального засобу отримання інформації (освітньої, країнознавчої, професійної)» [6, с. 17].

Якщо говорити про процес вивчення іноземної мови з використанням комп'ютера, то з середини 80-х років XX століття почали використовувати спеціальні терміни: Computer Assisted Language Learning (CALL) – навчання мови за допомогою комп'ютера і Computer Aided Language Instruction (CALI) – навчання мови з використанням комп'ютера. А вже починаючи з 90-х років XX століття, процес вивчення іноземної мови з використанням комп'ютера пов'язаний з якісними змінами технічних можливостей комп'ютера і поширення інтернет-технологій, котрі призвели до кардинальних змін у вивченні іноземної мови. До основних технологічних досягнень цього періоду відносяться: засоби мультимедіа, які об'єднують можливості відтворення і запису мови та інтерактивне відео; технологія CD-ROM (на сьогодні також DVD і Flash-card), що дозволяє набагато збільшити обсяг інформації, що зберігається на лазерних компакт-дисках та флеш-картах; гіпертекст, що створює систему перехресних посилань у текстових масивах інформації; гіпермедіа, що поєднує можливості гіпертексту та мультимедіа; телекомунікаційні технології.

Ці засоби дозволяють використовувати комп'ютер як для роботи над усіма видами мовленнєвої діяльності (читання, письмо, аудіювання, говоріння, включаючи такі його аспекти, як вимова та інтонація), так і для реального спілкування, враховуючи носіїв мови, в письмовій та усній формах [1, с. 16–17].

Нині можна говорити про нове покоління студентів, яке можна визначити як цифрове покоління (digital natives) [18]. Сучасні студенти регулярно використовують інтернет-інструменти та інтернет-матеріали у повсякденному житті. Враховуючи інформатизацію сучасного суспільства та серйозну захопленість молоді комп'ютерними технологіями, віртуальним спілкуванням через соціальні мережі, скайп, електронну пошту, викладач може використовувати цю зацікавленість як інструмент потужної мотивації в навчанні професійно-орієнтованій іноземній мові, а також для розвитку особистості студента, його інтелектуальних здібностей і прикладних умінь та навичок.

Використання інтернет-технологій має свою особливість, яка включає в себе взаємодію людей і технічних засобів (комп'ютера) в

ході вирішення лінгводидактичних задач. Т. В. Карамышева виділяє наступні специфічні принципи використання комп'ютера в якості засобу навчання: діалогової взаємодії, інтерактивності, адаптивності та дружнього інтерфейсу.

Принцип діалогової взаємодії передбачає взаємодію людей і машин і знаходить своє відображення в самій автоматизованій системі, яка створена як діалогова.

Принцип інтерактивності містить активну пізнавальну діяльність студента, яка спирається на управлінську діяльність технічного засобу.

Принцип адаптивності реалізується в пристосуванні навчальної системи до конкретного процесу навчання з урахуванням індивідуального темпу роботи студентів і вибраної стратегії управління процесом.

Принцип дружнього інтерфейсу передбачає створення позиції емоційного фону та умов комфортного спілкування людини і машини, що включає зручність процесу обміну інформацією, наявність швидкого, адекватного зворотного зв'язку та допомоги користувачу, оптимальний темп і режим роботи [4].

Питання про визначення функцій інтернет-технологій у процесі формування іншомовної професійно-комунікативної компетенції пов'язане не лише з розглядом можливостей інтернет-технологій в галузі імітації мовної діяльності людини з переробки вербальної інформації, а й з моделюванням окремих аспектів пізнавальної та професійної діяльності суб'єктів, а саме викладача і того, хто навчається. Усі функціональні можливості інтернет-технологій з урахуванням всіх учасників навчального процесу (комп'ютеризованих засобів, викладачів та студентів) можна розділити на дві великі групи:

- функції, під час виконання яких інтернет-технології виступають у ролі одного з учасників навчального процесу, а саме викладача та репетитора, експерта, партнера у конкретному виді діяльності та партнера з комунікації;

- функції, при виконанні яких інтернет-технології є інструментом діяльності, а саме інструментом інформаційної та технічної підтримки, засобом організації дистанційного навчання, засобом моделювання ситуацій спілкування, засобом, що забезпечує процес спілкування між партнерами комунікації [4].

У навчальному процесі функції викладача та студента переплетені і взаємно доповнюють одна одну. Тому інтернет-сервіси, що

імітують роль студента, можуть одночасно бути інструментом діяльності студента. Наприклад, довідково-інформаційні мережі можуть одночасно виконувати інформативну функцію викладача і бути інструментом інформаційної підтримки студентів.

Функції інструмента діяльності студента виконують інтернет-сервіси загального призначення, які не передбачають реалізації завдань навчання. Сюди відносяться текстові редактори, які забезпечують технічну підтримку процесу навчання; різні програми типу баз даних та інформаційні ресурси Інтернету, за допомогою яких викладачі та студенти можуть отримати актуальну та вичерпну інформацію з питань, що їх цікавлять; електронна пошта, що забезпечує автентичну письмову комунікацію.

Основні функції Інтернет пов'язані з його послугами, а саме:

1. Навчально-інформаційними: книги, методична література, газети, журнали в електронному вигляді; навчальні комп'ютерні програми; електронні бібліотеки, бази даних, інформаційні системи; навчальні електронні книги, довідкові файли, словники, довідники.

2. Інтерактивними: електронна пошта (e-mail); електронні телеконференції (usenet); IRC (Internet Relay Chat).

3. Пошуковими: довідкові каталоги (Yahoo!, InfoSeek/UltraSmart, LookSmart, Galaxy); пошукові системи (Alta Vista, HotBob, Open Text, WebCrawler, Excite); мегапошукові системи.

4. Інформаційними ресурсами: курси дистанційного навчання (для системи підвищення кваліфікації, для ЗВО з окремих дисциплін та ін.); курси, програми, призначені для самоосвіти; веб-квести, призначені для навчання; навчальні олімпіади, вікторини, телекомунікаційні проекти; методичні об'єднання викладачів; телеконференції для фахівців (викладачів-предметників, директорів, завучів шкіл, ректорів і проректорів ВНЗ та ін.); консультативні віртуальні центри (для викладачів, студентів, аспірантів, студентів, батьків); наукові об'єднання студентів, аспірантів [6, с. 51–52].

З дидактичного погляду переваги Інтернет над традиційними засобами навчання полягають, перш за все, в доступності й актуальності автентичних матеріалів, а також полегшенні і прискоренні міжнаціональної комунікації. Наше дослідження дає нам підстави вважати, що, інтегруючи Інтернет у процес оволодіння іноземною мовою, його можна використовувати як джерело додаткового матеріалу під час підготовки до заняття або для проведення проектних завдань.

Вважаємо важливим підкреслити, що не слід співставляти комп'ютеризовані засоби навчання і викладача, оскільки дані засоби

не можуть повністю замінити діяльність викладача, пов'язану з виховною функцією. Найбільш конструктивним видається підхід, що розглядає інтернет-технології як інструмент підтримки взаємопов'язаної навчально-пізнавальної діяльності студента та викладача.

Слід зазначити, що специфіка предмета «Іноземна мова» полягає в його діяльнісній основі, що передбачає необхідність організації самостійної діяльності учнів, надання кожному учню достатньої практики у відповідному виді мовленнєвої діяльності, у вправах з формування відповідних навичок [10].

Однак, всі форми автономного навчання іноземної мови, незважаючи на наявність у них розважального та комунікативного елементів, які надають комп'ютеризовані засоби та Інтернет, не будуть успішними, якщо не буде систематичного зворотного зв'язку з боку кваліфікованого педагога.

Інтернет-технології відкривають нові можливості для здійснення такого систематичного, оперативного зворотного зв'язку і допомагають реалізувати різні форми міжособистісного та професійного спілкування: усна контактна комунікація (телеконференції) та письмова дистанційна комунікація (електронна пошта, чати, соціальні мережі, блоги); індивідуальне спілкування (особисте листування) та групове спілкування (дошка оголошень).

На думку Н. Ю. Степанової, застосування інтернет-технологій успішно інтегрується у навчальний процес у різних сферах: використання веб-ресурсів у процесі навчання всім видам мовленнєвої діяльності – говоріння, читання, аудіювання та письма; використання комунікативних служб в процесі навчання – електронної пошти, телекомунікаційних проєктів, телеконференцій, веб-форумів, чатів; використання новітніх технологій тривимірного простору (мультимедійні курси); створення власних сторінок та сайтів; використання презентаційних властивостей інтернет-технологій у лекційних курсах [11].

На нашу думку, однієї лише самостійної роботи учнів та спілкування з викладачем в інтернет-просторі недостатньо для досягнення цілей навчання. Необхідно брати до уваги як дидактичні властивості та функції інтернет-сервісів та інтернет-інструментів, так і основні закономірності та принципи, що рекомендуються до дотримання при навчанні іноземної мови, а також концептуальні положення конкретної методики, що обирається на кожному етапі навчання відповідно до мети.

Ми вважаємо, що для очної форми навчання професійно орієнтованій іноземній мові у ЗВО з метою формування іншомовної професійно-комунікативної компетенції студентів найбільш оптимальною є методика на основі використання інтернет-технологій. Ця методика реалізує такі методичні принципи, що мають концептуальне значення при навчанні професійно орієнтованій іноземній мові: комунікативності, активності, самостійності, колективності, свідомості, зворотного зв'язку та наочності.

Значною перевагою використання Інтернету у процесі формування іншомовної професійно-комунікативної компетенції студентів, на нашу думку, є розширені можливості пред'явлення інформації, що відповідає дидактичному принципу наочності. Супровід фоною інформацією іншомовних текстів професійної спрямованості веде до створення асоціативних зв'язків з внутрішніми емоційними переживаннями, що може використовуватися для зняття психологічної напруги та дискомфорту, для стимулювання когнітивних процесів і, зрештою, іншомовної мовленнєвої діяльності студентів.

Застосування засобів мультимедіа, що поєднують у собі кращі досягнення графіки, кольору, анімації, звуку, можливість використовувати аудіо та відеоматеріали в розумному поєднанні дозволяє реалізувати принцип наочності, що робить Інтернет ще більш привабливим з точки зору досягнення цілей навчання.

Вивчивши принципи використання інтернет-технологій, їх дидактичні функції та роль по відношенню до викладача та студентів загалом, доцільно розглянути основні види лінгводидактичних завдань, які можна вирішувати за допомогою інтернет-технологій у процесі формування іншомовної професійно-комунікативної компетенції, досягаючи позитивних результатів.

Під час навчання граматики інтернет-технології сприяють формуванню рецептивних граматичних навичок читання та аудіювання; формуванню продуктивних граматичних навичок переважно у письмовій мові; наданню довідково-інформаційної підтримки (автоматизовані довідники з граматики, системи виявлення граматичних помилок на морфологічному та синтаксичному рівнях, які доступні в Інтернеті).

Під час навчання лексики інтернет-технології сприяють формуванню рецептивних лексичних навичок читання та аудіювання; формуванню продуктивних лексичних навичок переважно у письмовій мові; розширенню пасивного та потенційного словників

студентів; наданню довідково-інформаційної підтримки (автоматичні словники, програми підбору синонімів та антонімів, які доступні в Інтернеті).

Як наголошує Є. С. Полат, використовуючи автентичні матеріали з Інтернету, ми формуємо комунікативну компетенцію, яка передбачає володіння певними країнознавчими знаннями. Автор уточнює, що країнознавчі знання включають не лише поінформованість про пам'ятки, географічні особливості країни досліджуваної мови, а й, що особливо важливо, знання особливостей функціонування окремих лексичних одиниць (у нашому випадку, професійно орієнтованої іноземної мови), ідіоматичних виразів у іншій культурі [9].

Автентичне віртуальне середовище Інтернету допомагає студентам набути знання мовного етикету при спілкуванні у різних соціальних групах та у різних ситуаціях професійного спілкування. Синхронна та асинхронна комунікація дозволяє входити в реальне спілкування з реальними партнерами-носіями мови, перебуваючи в реальній ситуації спілкування, не створюючи її штучно.

Занурення того, хто навчається в реальне мовне середовище, хоч і опосередковане, істотно послаблює мовний бар'єр практичного застосування професійно-орієнтованої іноземної мови, оскільки обмін інформацією відбувається або між однолітками, або між носіями мови, які займаються конкретною професійною діяльністю. Зміст спілкування включає думки, почуття, ідеї, ситуації, теми, цікаві для студентів і мають значення для їх життя.

Під час навчання читання інтернет-технології сприяють закріпленню рецептивних лексичних та граматичних навичок читання; оволодінню вміннями вилучення з тексту різних видів інформації (основної, другорядної, уточнюючої); розвитку вміннь самостійно долати труднощі; наданню довідково-інформаційної підтримки шляхом надання мовної або екстралінгвістичної інформації (за рахунок використання автоматичних словників, електронних енциклопедій).

Є. С. Полат вважає, що за допомогою інформаційних матеріалів з Інтернету можна заповнювати прогалини, які виникають під час навчання всім видам читання у зв'язку з тим, що вітчизняні та зарубіжні підручники не містять необхідної кількості текстів для всіх видів читання [9].

Також гіпертекстовий принцип організації текстової інформації для читання, доступний в Інтернеті, має дидактичний потенціал. Цей дидактичний потенціал пов'язаний, з одного боку, з

семантичним аспектом інформації, доступ до якої організується, а з іншого боку, з вибором оптимальної в навчальному сенсі структури цього доступу, що скорочує кількість непродуктивного витраченого часу, що використовується на пошук потрібного слова у словнику, його значення, граматичної форми.

При навчанні письма та писемного мовлення інтернет-технології сприяють оволодінню вміннями репродуктивного письмового мовлення на основі використання шаблонів документів; навчанню творчої писемної мови з використанням програм автоматичного створення текстів; довідково-інформаційній підтримці у процесі написання тексту.

Інтернет надає виняткову можливість для оволодіння засобами професійно-орієнтованого спілкування у письмовій формі, надаючи можливість студентам вступати у професійно орієнтовану письмову комунікацію в режимі реального часу, поринаючи в автентичну ситуацію професійно-орієнтованого діалогічного спілкування у письмовій формі. При цьому діяльність із створення письмового тексту буде обмежена рамками конкретного акту комунікації, що включають особу адресата, ситуацію комунікації та мету створення повідомлення.

Інтернет сприяє реалізації комунікативного підходу у навчанні письмових видів діяльності. Електронна комунікація є чудовою практикою мови, де здійснюється перехід від форми до змісту у бік істинного спілкування та вільного польоту думок.

Присутність реальної аудиторії забезпечує підвищення якості письма. Мова студентів стає виразнішою, до простих розповідних та описових типів викладу думок додається аргументація. Іншомовні письмові повідомлення професійної спрямованості в мережі Інтернет (особисте листування, форуми, чати, веб-сайти) стають потенційно доступними користувачам у всьому світі, що значно підвищує відповідальність студента та стимулює його до оволодіння різноманітними технологіями письма, до ретельного обміркування, переписування, коригування тексту.

Під час навчання аудіювання інтернет-технології сприяють формуванню фонетичних (слухо-вимовних та ритмікоінтонаційних) навичок аудіювання; оволодінню вміннями вилучення із прослуханого тексту різних видів інформації (основної, другорядної, уточнюючої).

В даний час багато онлайн-перекладачів містять синтезатор мови, який перетворює друкований текст на звук: користувач може

написати у відповідному вікні фразу будь-якою мовою, і через кілька секунд написане буде вимовлено. Вимова буде дещо механічною, але, тим не менш, у того, хто навчається, є можливість прослухати будь-яке слово, фразу, речення з підручника чи текстового матеріалу, знайденого в Інтернеті. Причому при повторному відтворенні запитане слово або фраза вимовляється повільніше. Таким чином, йде розвиток слухо-вимовних навичок сприйняття раніше вивченого та нового лексичного матеріалу.

Під час навчання говорінню інтернет-технології сприяють організації спілкування на основі відібраної з Інтернету інформації з теми дискусії; довідково-інформаційна підтримка у процесі створення усного тексту; розвитку умінь говоріння в ситуаціях професійно орієнтованого спілкування в реальному часі за допомогою відеоконференцій через Skype, GoogleMeet, Zoom і т. д.

Крім вирішення спеціальних завдань, перерахованих вище, інтернет-технології надають ряд психолого-педагогічних можливостей, які сприяють вирішенню загальнопедагогічних завдань: формуванню операційного стилю мислення, розвитку критичного мислення. Операційний стиль мислення включає в себе планування структури (алгоритмів) цілеспрямованих дій, побудову інформаційних моделей для опису об'єктів та систем, організацію пошуку інформації, структурування мовних засобів комунікації, використання інформаційних технологій для вирішення завдань, що виникають [5].

Очевидно, що всі перелічені навички та вміння необхідні майбутньому фахівцю як члену сучасного інформаційного суспільства і є елементами іншомовної професійно-комунікативної компетенції. Однак, під час роботи з інформаційними технологіями не можна спиратися лише на алгоритм. Це може призвести до занурення того, хто навчається у віртуальний, уявний світ, пов'язаний з виконанням дій із уявними об'єктами на екрані монітора.

До основних принципів розвитку критичного мислення можна віднести постановку автентичної проблеми, яка потребує нестандартного вирішення; мотивацію студентів до придбання нових знань та навичок; обробку інформації у співпраці, коли студенти аналізують, синтезують, зіставляють та обговорюють отримані результати, розглядаючи проблему з різних сторін та приймають найбільш адекватне рішення.

Розглядаючи інтернет-технології з погляду розвитку критичного мислення, можна зробити висновок, що їх впровадження у процес

навчання професійно-орієнтованій іноземній мові створює сприятливе середовище для активізації вищезазначених принципів. Інтернет-технології забезпечують реальність поставлених проблем та ситуацій професійного спілкування, також представляють автентичний матеріал та нові інформаційні сервіси, при роботі з якими тим, хто навчається необхідно буде докласти зусиль, опановуючи відсутні навички, що веде до самовдосконалення та самозростання знань.

Підсумовуючи, можна дійти висновку, що дидактичними властивостями Інтернету є телекомунікація (віртуальне опосередковане синхронне та асинхронне спілкування); доступ до просторово віддалених джерел інформації; одночасність впливу на студента всіх модальностей (візуальної, аудіальної, кінестетичної); взаємозв'язок основних видів мовної діяльності (читання, аудіювання, синхронної та асинхронної комунікації, усної чи письмової); наочність пред'явленого матеріалу; розвиток операційного стилю мислення та критичного мислення. У вирішенні загальнодидактичних завдань можна виділити такі: перехід на індивідуалізований та особистісно-орієнтований процес навчання; створення стимулів для забезпечення цілеспрямованої та мотивованої мовної діяльності; забезпечення необхідного сприятливого емоційного впливу на студентів для підвищення активності їх пізнавальної діяльності, яка безпосередньо пов'язана з їх емоційними переживаннями; підвищення ефективності самостійної роботи студентів.

2. Зміст навчання іншомовної професійно-комунікативної компетенції студентів на основі інтернет-технологій

У контексті використання інтернет-технологій вважаємо за можливе говорити про інший підхід до створення комп'ютерного навчального середовища. Він полягає не у розробці спеціалізованого програмного продукту, а в системному та комплексному використанні ретельно відібраних для кінцевих цілей навчання професійно-орієнтованій іноземній мові ресурсів Інтернет: довідково-бібліографічних систем, інтерактивних уроків у режимі реального часу, форумів, чатів, електронної пошти, автентичних навчальних матеріалів, сервісів Web 2.0

На думку М. Варшауера і К. Мескіл, включення технологій у освітній процес має ґрунтуватися на когнітивному та соціокогнітивному підходах [19]. Згідно з когнітивним підходом вивчення іноземної мови – це індивідуальна психолінгвістична дія, коли самі, що

навчаються самі створюють модель мовної системи, ґрунтуючись на вродженому когнітивному знанні у взаємодії з мовою. У контексті когнітивного підходу помилки розглядаються як побічні явища творчого процесу знання, що включає спрощення, узагальнення, перенесення та інші когнітивні стратегії [16].

Отже, можна зробити висновок, що інтернет-технології, які робитимуть процес навчання професійно-орієнтованій іноземній мові на основі когнітивного підходу більш ефективним, повинні надати студентам можливість максимально зануритися у повноцінний мовний контекст професійної спрямованості для побудови власного знання. Прикладом таких технологій може бути використання інтернет-сервісів для реконструкції текстів та мультимедійні моделюючі програми.

Відповідно до соціо-когнітивного підходу, вивчення іноземної мови розглядається як соціалізація у певну дискурсивну спільноту [17]. Відповідно до даного підходу, тим, хто навчається, повинна бути надана можливість максимально поринути в автентичну соціальну комунікацію не лише з метою здобуття мовних знань, але більшою мірою з метою набуття соціального досвіду іншомовного спілкування у ситуаціях, з якими учні зіткнуться надалі у житті. Це особливо актуально у процесі навчання професійно орієнтованої іноземної мови, коли інтернет-технології створюють можливості автентичного та значущого іншомовного професійно орієнтованого спілкування в аудиторії та поза нею, надаючи студентам інструменти для саморозвитку в соціальному, культурному, професійному та мовному напрямках.

Ми вважаємо за доцільне дати огляд основним навчальним інтернет-технологіям, що з'явилися за останнє десятиліття. Інформаційні ресурси мережі Інтернет містять текстовий, аудіовізуальний матеріал з різноманітної тематики різними мовами. Однак для того, щоб студенти не просто пасивно поглинали інформацію мережі Інтернет, а використовували її для задоволення професійних інтересів, з'явилась необхідність розробки спеціальних навчальних Інтернет-ресурсів. В англomовній літературі виділяють п'ять видів навчальних Інтернет-ресурсів: хотлист (hotlist), мультимедіа скрепбук (multimedia scrapbook), трежахант (treasure hunt), сабджект семпл (subject sampler) і вебквест (webquest) [12].

Ми цілеспрямовано використовуємо транслітерацію під час перекладу цих термінів російською мовою, по-перше, саме за допомогою транслітерації до української мови увійшли всі інші

комп'ютерні терміни (наприклад, ноутбук, мультимедіа, чат, блог, сайт тощо); по-друге, використання транслітерації допоможе уникнути неточностей у перекладі термінів при роботі із зарубіжними методичними матеріалами. Розглянемо зміст кожного із п'яти видів навчальних інтернет технологій.

Хотліст (від англійського "hotlist" – "список по темі") представляє собою список інтернет-сайтів по темі, що запитуються. Щоб його створити, необхідно ввести ключове слово у полі пошуку інформації, та Інтернет видасть список сайтів за темою (хотліст), який надалі може використовуватись у процесі навчання.

Мультимедіа скрепбук («multimedia scrapbook» – «мультимедійна чернетка») – ресурс, який можна порівняти з колекцією мультимедійних ресурсів за темою, що включають аудіо- та відеофайли, картинки, анімаційні та художні фільми, які легко можуть бути завантажені тими, хто навчається як інформаційний матеріал.

Трежа хант ("treasure hunt" – "полювання за скарбами") представляє посилання на різні сайти з теми, що вивчається. Кожне посилання супроводжується питаннями щодо змісту сайту, які спрямовують пошукову діяльність учнів. Після відповідей на всі питання трежа ханта студентам ставиться одне спільне питання на цілісне розуміння теми.

Сабджект семпла ("subject sampler"): учням також належить відповісти на запитання після вивчення текстових та мультимедійних матеріалів за посиланнями з мережі Інтернет. Однак поставлені питання мають провокувати інтенсивну емоційну реакцію у відповідь, що супроводжується аргументацією своєї відповіді та дискусією з іншими членами групи.

Веб-квест («webquest» – «інтернет-пошук») – найскладніший метод використання інтернет-матеріалів. У ньому представлені елементи всіх вищезазначених способів роботи з інтернет-ресурсами. Веб-квест передбачає проведення проекту в малих групах з попереднім зануренням у досліджувану проблему. Викладач відбирає інтернет-ресурси таким чином, що кожна група знайомиться лише з одним аспектом проблеми. Після детального обговорення поставлених питань у первинних групах студенти перегруповуються таким чином, що в кожній новій групі є представник із первинної групи. Отже, в процесі обговорення та обміну думками всі члени групи отримують інформацію про всі аспекти проблеми. У ході роботи в малих групах учні аналізують,

синтезують інформацію, висловлюють свою думку та аргументують її. Розглядаючи проблему в різних її аспектах, учні повинні відповісти на одне поставлене спільне питання, що передбачає не одну, а кілька відповідей.

Проаналізувавши основні методи використання інтернет матеріалів для організації навчальної діяльності онлайн, ми дійшли висновку, що найбільш ефективною з методичного погляду інтернет-технологією, яка може виступати як основа для методики формування іншомовної професійно-комунікативної компетенції студентів, є веб-квест.

Наш вибір обумовлений тим, що веб-квест, інтегрований у навчання, містить елементи проблемного навчання і дозволяє вирішувати складні завдання, що виникають у процесі формування іншомовної професійно-комунікативної компетенції студентів. Однак, враховуючи проблему обмеженої кількості годин, відведених на дисципліну «Іноземна мова за професійним спрямуванням», у нашому дослідженні пропонуємо використовувати не всі етапи роботи над веб-квестом.

За останні десятиліття з'явилося багато нових сервісів мережі Web 2.0, які можуть успішно впроваджуватись у освітній процес. Термін Web 2.0 позначає друге покоління мережевих сервісів, що дозволяють широкому колу користувачів мережі Інтернет бути не тільки одержувачами інформації, а й її творцями та співавторами. Використання сервісів Веб 2.0 дозволяє вводити особливий вид навчальної віртуальної комунікації між учасниками мережі, сприяє систематизації навчальної інформації, оптимізації навчального процесу та організації самостійної роботи студентів, модернізації форм навчального контролю і надання матеріалу, підвищенню мотивації студентів [14, с. 212]. Вони дозволяють також реалізувати додаткові дидактичні функції, які сприяють інтенсифікації освітнього процесу, а саме: а) вибудовування індивідуальної освітньої траєкторії; б) реалізації педагогічної технології навчання у співпраці; в) розвитку вмінь самостійної навчальної діяльності [13, с. 125].

Мережа Web 2.0 є новим поколінням Всесвітньої мережі. Нова мережа має іншу структуру, де всі програми розміщуються на сервері, а для доступу до них користувачеві необхідний тільки веб-інтерфейс. Отже, сервіси Web 2.0 не залежать від платформи і можуть використовуватися в будь-якій операційній системі.

За допомогою сервісів Web 2.0 можна організовувати такі види діяльності: спільний пошук та зберігання інформації; спільне

використання фотоматеріалів; створення та спільне використання медіа-матеріалів; спільне створення та редагування гіпертекстів; спільне редагування та використання у мережі текстових документів, електронних таблиць, презентацій та інших видів документів; спільне редагування та використання карт та схем.

Вважаємо за необхідне дати огляд сервісів Web 2.0, згрупувавши їх за основними напрямками їх застосування, з метою відбору оптимального інтернет-сервісу для організації іншомовного навчання. Основним критерієм відбору інтернет-сервісу є створення необхідних умов для успішної колективної роботи, а саме: наявність інструментів для забезпечення активності кожного учасника завдання відповідно до його індивідуальних можливостей; наявність майданчика у віртуальному просторі для організації самостійної та колективної роботи з вирішення спільного завдання; наявність інструментів для створення продукту колективної дослідницької діяльності; наявність безкоштовного доступу до сервісу в будь-який час доби з будь-якої локації; наявність зручного інтерфейсу та інструкції по роботі з сервісом.

При відборі інтернет-сервісу ми також ґрунтуватимемося на операційних навичках та вміннях, набутих студентами в процесі вивчення дисципліни «Інформатика» на 1-му курсі, які їм будуть необхідні під час роботи з інтернет-сервісом.

Сервіси для зберігання документів:

1. Віртуальний диск Google (<https://www.google.com/intl/ua/docs/about/>) – це безкоштовний онлайн-офіс, хмарний варіант офісного пакету, що включає текстовий, табличний процесор, сервіс для створення презентацій, сервіс для створення опитувань і анкет, інтернет-сервіс хмарного зберігання файлів з функціями файлообміну. Він представляє можливості створення, оформлення, форматування документів, таблиць, діаграм, гаджетів, презентацій, опитувань, анкет, малюнків; планування заходів; управління доступом до своїх документів (перегляд, редагування, додавання коментарів); редагування одночасно з іншими користувачами незалежно від того, де вони знаходяться; спілкування через чат (обміну ідеями); миттєвого обміну файлами; проведення презентації у режимі реального часу; доступу до документів незалежно від того, де знаходиться користувач; зберігання матеріалів у захищеному сховищі; систематизації документів; публікації та вбудовування документів у веб-сайти для ширшого доступу.

2. Scribd (<https://ua.scribd.com/>) дає можливість завантажувати, переглядати, зберігати документи у форматах PDF, Word, Power

Point та ін., вбудовувати код на сайт або блог, завантажувати інші презентації, відправляти їх у мобільні пристрої.

3. DocMe (<http://www.docme.ru/>) дозволяє закачувати та зберігати документи у форматах .pdf, .doc, .ppt, .txt, .xls.

4. Crocodoc (<https://crocodoc.com/>) дозволяє зберігати та завантажувати файли PDF, Word, PowerPoint, Excel. Надає можливість вставити документи в блог або сайт.

Сервіси для створення та/або зберігання презентацій:

1. Prezi (<https://prezi.com/>) призначений для створення нелінійних презентацій з розміщенням змісту на одному слайді з так званими смисловими картами (щось дуже схоже на динамічну ментальну карту (mindmap)), що дозволяють відразу бачити весь матеріал, що викладається як єдине і взаємопов'язане ціле, занурюючись при необхідності в його частину. Сервіс дає можливість використати готові шаблони, містить всі засоби візуалізації: фото, відео, аудіо та текстові файли. Презентацію можна створювати як індивідуально, так і працюючи в групі.

2. Slideboom (<http://www.slideboom.com/>) дозволяє розміщувати сто презентацій по сто мегабайт безкоштовно. Також сервіс дає можливість зберігати в презентації анімацію та гіперпосилання, публікувати, зберігати презентації та обмінюватися ними з іншими користувачами.

3. Calameo (<http://en.calameo.com/>) призначений для швидкого створення інтерактивних публікації в Інтернеті. Це можуть бути журнали, брошури, каталоги, звіти, презентації та ін. При цьому створюється відчуття читання паперового документа: можна перегортати сторінки, відзначати цікаві місця, збільшувати масштаб. Є можливість створювати власні групи та приєднуватися до вже існуючих.

4. Authorstream (<http://www.authorstream.com/>) надає можливість завантажувати файли Power Point та обмінюватися ними з іншими користувачами.

5. Slideshare (<http://www.slideshare.net/>) підтримує безліч форматів: PDF (pdf), OpenOffice Presentation Document (odp), Microsoft Power Point (ppt, pps, pptx, ppsx, pot, potx), Microsoft Word (doc, docx, rtf) і дозволяє зберігати презентації до 100 мегабайт у безкоштовному акаунті.

6. Slideserve (<http://www.slideserve.com/>) дозволяє зберігати презентації формату ppt, pps, pptx, ppsx, pot, potx розміром до ста мегабайт кожна.

Сервіси для створення опитувань та тестів:

1. Proprofs (<http://www.proprofs.com/quiz-school/>) призначений для створення дидактичних матеріалів в ігровій формі: головоломок, кросвордів, сканвордів, вікторин, опитувань флеш-карток. Надає можливість поділитися роботою в соціальних мережах; отримати код та посилання для вбудовування на сторінки сайтів, блогів; створювати різноманітні типи тестових завдань.

2. Quizlet (www.quizlet.com) дозволяє використати вже готові тести з флеш-картками по різних предметних областях або створювати свої. Сервіс пропонує кілька режимів роботи: режим перегляду карток, режим "Орфограф" (введіть те, що чуєте), режим "Вчити", режим «Тест» та дві гри.

3. Quizmaker (<http://www.ispring.ua/ispring-quizmaker>) допомагає створювати тести з використанням вбудованих графічних редакторів. Пропонує різні види тестів: багатоваріантний, відкриті та ін, дозволяє вбудовувати у тести картинки та відео. В результаті після проходження студентами тесту буде представлено повне зведення результатів тестування та графічне зображення результатів.

4. Hot Potatoes (<http://hotpot.uvic.ca/>) є комплексом програм, що дозволяють створювати близько десятка різних типів інтерактивних завдань із використанням будь-якого типу інформації – графіка, текст, звук або відео. Всі завдання та вправи зберігаються у вигляді веб-сторінок і не вимагають для роботи нічого, окрім веб-браузера. До складу Hot Potatoes входять 5 блоків програм для складання завдань та тестів різних видів: JMatch, JMix, JQuiz, JCross, JCloze.

5. Online Test Pad (<http://onlinetestpad.com/ru/testmaker>) – безкоштовний сервіс для створення тестів. Пропонує 14 типів питань, дає можливість вставляти у питання картинки, наочну статистику, обмеження часу.

6. МайстерТест (<http://master-test.net/ru>) дозволяє не тільки створювати тести, але і завантажувати їх собі на комп'ютер, якщо немає виходу в Інтернет для проходження.

7. Simpoll (<http://simpoll.ru/>) – конструктор опитувань та форм зворотнього зв'язку. Дозволяє складати питання різних типів та отримувати результати у реальному часі.

Сервіси для створення віртуальних класів:

1. Edmodo (<https://www.edmodo.com/?go2url=%2Fhome>) дає можливість створити майданчик для своєї групи студентів, де можна

спілкуватися, створювати бібліотеку документів та посилань, давати завдання, вести оцінювання, відстежувати статистику успішності, виконання завдань

Сервіси для створення дидактичних ігор:

1. Umopalata (http://www.umopalata.com/home_ua.asp) пропонує широкі можливості у створенні та використанні ігор різними мовами, у різних предметних галузях, для різних вікових категорій. Має простий та інтуїтивно зрозумілий інтерфейс. Дозволяє публікацію та вільний обмін іграми між студентами.

2. LearningApps.org (<http://learningapps.org/login.php>) – конструктор для розробки завдань у різних режимах – «Пазли», «Встанови послідовність», «Вікторина з вибором правильної відповіді» та ін. Виконання вправ полягає в тому, що студенти можуть перевірити і закріпити свої знання в привабливій для них ігровій формі.

3. ClassTools (<http://www.classtools.net/>) дозволяє безкоштовно створювати різні освітні ігри, діаграми, вікторини, які можна вбудувати на сайт чи блог, зберегти в Інтернеті.

Сервіси для створення інтелект-карток:

1. Mindmeister (<https://www.mindmeister.com/ru>) – сервіс для створення ментальних карток, які допомагають візуалізувати мислення. Картки використовують для різних завдань: створення нових ідей / фіксація ідей; конспектування книг, статей, лекцій; написання статей, рефератів, курсових робіт; аналіз та структурування великого обсягу інформації; рішення творчих завдань; запам'ятовування; презентація та акцентування уваги на ключові питання і т. д. Основні принципи побудови ментальних карт прості: головна тема міститься в центрі листа, від неї відгалужуються всі інші елементи; замість фраз записуються лише ключові слова; до основних гілок (елементів) додаються картинки, посилання, файли та інші елементи. До цієї ж групи сервісів відносяться: Xmind, Mindomo, MAPMYself.

Сервіси для зберігання закладок. Соціальні закладки представляють собою інтернет-сервіс для складання власної бази посилань на різні джерела з Інтернету, які містять корисну інформацію.

1. Memori (<http://memori.qip.ru/>) – сервіс «віртуальної пам'яті», що дозволяє зберігати закладки в Інтернеті, систематизувати їх за допомогою тегів, ділитися та обмінюватися закладками з друзями та знайомими.

2. Delicious (<https://del.icio.us/>) – надає можливість проглядати наявні закладки, упорядковувати їх; взаємодіяти один з одним,

підписуючись на закладки, залишаючи закладки для своїх друзів; відслідковувати останні тренди Інтернету за рахунок перегляду списків популярних закладок.

3. Xmarks (<http://www.xmarks.com/>) – зручний та цікавий сервіс для роботи із закладками, додаток для браузера, призначений для синхронізації закладок між браузерами Google Chrome, Firefox, IE та Safari на різних комп'ютерах. Сервіс дозволяє, зберігаючи на робочому комп'ютері закладку, побачити її у списку закладок на домашньому комп'ютері. Також Xmarks можна використовувати для пошуку потрібної інформації.

4. Evernote (<https://evernote.com/intl/ru/>) призначений для зберігання ілюстрацій, статей, конспектів занять. Дає можливість посилати нотатки через електронну пошту.

5. Lino (<http://en.linoit.com/>) допомагає створювати нотатки, зберігати їх, завантажувати з комп'ютера текстові документи, відеофайли, картинки.

Крім всіх вищезгаданих інтернет-сервісів існує багато інших, що з'явилися нещодавно, та їх список постійно поповнюється. Сервіси для відеозахоплення екрану дозволяють створювати скринкасти (Video screen capture). Можуть використовуватися для створення навчальних відеороликів, відеоінструкцій та ін. Скринкаст є цифровим відеозаписом інформації, що супроводжується голосовими коментарями (Screencastomatic, ScreenCastle, Screenr).

Сервіси для роботи з фотографією та слайд-шоу дають можливість створювати слайд-шоу з фотографіями та музикою; додавати коментарі; налаштувати швидкість відтворення; використовувати слайди з готової презентації Power Point; створювати вікторини; ділитися створеним слайд-шоу (Twitter, Facebook, MySpace, сайт, блог, електронна пошта). Також за допомогою цих сервісів можна створювати відеофільми зі своїх фотографій, вставляти музику зі свого комп'ютера, робити титри (Picasa, Panoramio, PhotoPeach, ФотоФільми, tripadvisor).

Сервіси для створення «Хмари слів» дозволяють представляти хмару у різних формах та кольорових гаммах. Кожне слово у хмарі при наведенні на нього курсора виділяється і подається як гіперпосилання.

Сервіси для створення сайтів та блогів пропонують конструктор, за допомогою якого можна створити свій блог або сайт, де є можливість додавання матеріалу, додавання новини; створення тесту, каталогу сайтів, форуму, фото, гостьової книги, категорії

«питання/відповідь», каталогу файлів (Google sites, blogger, ucoz, okis.ru, Яндекс народ, Jimdo).

Сервіси для створення подкастів дозволяють записувати, редагувати та обмінюватися аудіоматеріалами (SoundCloud, buzzsprout, Opinion podcast, PodFM, www.podomatic.com). П. В. Сисоєв характеризує подкаст як «аудіо- або відеозапис, зроблений будь-якою людиною і доступний для прослуховування та перегляду у всесвітній мережі» [13].

Говорячи про підготовку студентів до конкурсів, тестування, іспитів, не можна не торкнутися питання про швидкість виконання завдань. Під час традиційної підготовки необхідно слідкувати за часом самому, це важко і це відволікає. Під час тестування он-лайн лічильник часу постійно перед очима того, хто проходить тестування, причому, як правило, цей пристрій показує, скільки часу залишилося до завершення тесту. Крім того, в Інтернеті є можливість визначити рівень володіння іноземною мовою, отримати докладний аналіз завдань, підготуватися до різних міжнародних мовних іспитів, пройти тестування на одержання міжнародного сертифікату. Навіть якщо студент не ставить за мету одержання будь-яких сертифікатів, саме виконання підготовчих тестів, розрахованих на різний рівень, суворо регламентованих за часом, підвищує не лише швидкість, а й точність, правильність виконання завдань, уміння швидко приймати рішення. При цьому є можливість перевірки всіх видів мовленнєвої діяльності.

Для формування іншомовної комунікації можна впроваджувати одну з найбільш поширених тестових програм – програму TOEFL, стандартний іспит з англійської мови. У цій програмі наявні п'ять повних тестів TOEFL. Кожний тест складається з трьох частин: розуміння почутого (Listening Comprehension), граматичні конструкції (Structure and Writing Expression) та розуміння прочитаного (Reading Comprehension). Під час підготовки до іспиту TOEFL можна використовувати комп'ютерні програми на сайтах <http://www.toefl.org> (офіційний сайт іспиту TOEFL, TSE і TWE), <http://www.ielts.org> (офіційний сайт іспиту IELTS (International English Language Testing System)), <http://www.exams.ru> (міжнародний іспит з англійської мови, інформація про всі міжнародні іспити з англійської мови як іноземної, пробні тести).

Порівняльний аналіз інтернет-словників «Longman Contemporary English with CD», «ABBY Lingvo» і їх друкованих аналогів дозволив нам виділити безліч додаткових можливостей, що комп'ютерні

словники надають користувачу, а саме: збільшення швидкості пошуку в декілька разів; у двомовних словниках – можливість прямого і зворотного перекладу; велика кількість входжень у словник: словник, алфавітний індекс, введення слова і словосполучення за допомогою клавіатури, із текстового редактора; пошук слів з недостатньо точним правописом; повнотекстовий пошук (не лише в словнику, а й у текстах всіх словникових статей); застосування засобів мультимедіа для семантизації лексики (у більшості сучасних словників озвучуються заголовні слова, в словниках та енциклопедіях як ілюстративний матеріал використовується графіка, фотографії, анімація, відеофрагменти); наявність перехресних посилань до всіх слів, що є в словнику; введення до структури комп'ютерного словника інших словників різних типів і жанрів (наприклад, словника загальнолітературної лексики, словника сполучуваності, різноманітних термінологічних словників, словників різних мов і т. п. [1, с. 55–56].

Ще один сайт, на якому знаходиться мережний словник <http://www.wordia.com/>, у якому можна знайти правопис, значення і етимологію слова, але, на відміну від традиційного словника, у wordia можна дізнатися значення слова за допомогою короткого відеоролика, на якому диктор (носії мови) пояснює значення цього слова в життєвій ситуації. Відео допомагає запам'ятати або пригадати слово набагато швидше, ніж звичайне текстове пояснення, оскільки в студента працює як механічна, так і зорова пам'ять. Одне й те ж саме слово може мати декілька відеопояснень, відвідувачі сайту можуть проголосувати за найкраще пояснення, яке потім потрапить у розділ «Найкраще відео». Така робота дозволить ефективно і свідомо формувати лексичну компетенцію, яка передбачає знання і здатність використовувати мовний словниковий запас.

Окрім розділу «Найкраще відео», ще є розділи «Найсвіжіше відео», де можна переглянути відеоролики за останній місяць; «Архів», де зберігаються усі попередні відеоролики сайту; «Блог» – електронний журнал, де можна обмінюватися думками, висловлювати побажання щодо окремих відеороликів, колекції відео з певного тематичного розділу, так і сайту в цілому; розділ «Запропонуйте тему!» – дозволяє студентів запропонувати обговорення певних слів або теми. Слід зауважити, що за наявності в студентів можливості брати участь у визначенні змісту навчання, спостерігається підвищення мотивації до навчання. Організоване функціонування

«зворотного зв'язку» на сайті, дозволяє студентам висловити побажання, критичні зауваження, прохання стосовно курсу, що викладається у спеціально для цього створеному форумі. Письмова робота є однією із складних видів робіт для студента, оскільки теми, які пропонуються у традиційних паперових підручниках не є наближеними до життя, тому вони не цікаві для студента і в нього немає внутрішньої мотивація до написання письмових робіт, а лише зовнішня – отримання позитивної оцінки.

Таким чином, коли студент працюватиме із запропонованим сайтом, то в блозі він обговорюватиме цікаві для нього теми, пропонуватиме обговорити ті слова, які його зацікавили. Все це дозволяє формувати позитивну мотивацію до вивчення іноземної мови, застосування Інтернет-технологій у своїй майбутній професійній діяльності, а також підвищувати рівень граматичних, лексичних і семантичних знань, умінь та навичок, які передбачають здатність користуватися граматичними ресурсами мови, розуміти і правильно продукувати оформлені речення згідно з морфологією і синтаксисом, а також усвідомлення і контроль організації змісту за формою і значенням.

Ще один вид сучасних довідкових матеріалів представляють енциклопедії «Britannica», «Encarta», «World Book» та ін., котрі існують як автономно, так і в мережі. Як друковані енциклопедичні видання вони можуть носити універсальний та спеціалізований характер і бути призначеними як для дорослих, так і дітей різного віку. Як правило, в них максимально використовуються можливості комп'ютерних технологій для презентації та пошуку інформації. Статті в комп'ютерних енциклопедіях яскраво ілюстровані за допомогою графіки, малюнків, фотографій, інтерактивних панорамних зображень, анімації, фрагментів документальних і художніх фільмів і т.п.; в структуру комп'ютерних енциклопедій обов'язково входять тлумачні словники, статті, що подають посилання на інші джерела інформації, в тому числі й на офіційні освітні сайти.

Спеціалізовані Інтернет-сторінки надають студентам можливість діяти в реальних (не навчальних) комунікативних та професійно спрямованих ситуаціях (участь у віртуальному консультуванні батьків, підготовка матеріалів для освітніх Інтернет-сторінок, участь у тематичних Інтернет-форумах та ін.). Участь у зазначених видах роботи спонукає студентів до самостійного пошуку необхідної інформації, підвищує мотивацію до професійного саморозвитку,

заохочує майбутніх вчителів створювати коло професійного спілкування.

Таким чином, коли студент працюватиме із запропонованим сайтом, то в блозі він обговорюватиме цікаві для нього теми, пропонуватиме обговорити ті слова, які його зацікавили. Все це дозволяє формувати позитивну мотивацію до вивчення іноземної мови, застосування Інтернет-технологій у своїй майбутній професійній діяльності, а також підвищувати рівень граматичних, лексичних і семантичних знань, умінь та навичок, які передбачають здатність користуватися граматичними ресурсами мови, розуміти і правильно продукувати оформлені речення згідно з морфологією і синтаксисом, а також усвідомлення і контроль організації змісту за формою і значенням.

Отже, здійснивши аналіз Інтернет навчальних курсів, підручників, словників та енциклопедій, ми можемо стверджувати, що в процесі формування професійно-комунікаційної компетенції майбутнього спеціаліста в умовах використання всіх новітніх засобів Інтернет-технологій навчально-виховна, самостійна та практична робота майбутнього фахівця переходять на якісно новий рівень. Такий процес буде ефективним за умови систематичного використання Інтернет-технологій, адже вони створюють іншомовне середовище, яке є умовою реального іншомовного спілкування. Вимоги до іншомовної комунікації значно вищі, ніж у межах рідної культури та мови, тому що майбутньому фахівцю необхідно знати не тільки загальні закономірності процесу комунікації, а й особливі культурні, економічні, політичні та інші відмінності людей, мова яких вивчається.

Висновки

Аналіз робіт з даної проблеми засвідчив, що в умовах інформаційного суспільства широкое впровадження новітніх досягнень, акцентованих на формування іншомовної професійно-комунікативної компетенції майбутнього спеціаліста, неможливе без використання нових Інтернет-технологій, які забезпечують найбільш ефективну реалізацію можливостей для професійної діяльності, що закладені в них. Але разом з тим аналіз наукових праць з теми дослідження показав, що теоретичні й методичні аспекти використання Інтернет-технологій для реалізації конкретних завдань щодо формування іншомовної професійно-комунікативної компетенції майбутнього спеціаліста є недостатньо розробленими, що, у свою чергу, не дозволяє

широко використовувати ці технології в процесі навчання. Зокрема, поза увагою дослідників залишилась проблема використання Інтернет-технологій для формування іншомовної професійно-комунікативної компетенції майбутнього вчителя іноземної мови, яка є основою для їх подальшого професійного зростання в системі безперервного навчання.

Іншомовна професійно-комунікативна компетенція є складною комбінацією лінгвістичних, мовленнєвих, соціолінгвістичних, соціокультурних знань, комунікативних умінь, мовних і мовленнєвих навичок професійно-орієнтованого спілкування, якостей та здібностей особистості, необхідних для вибору адекватних способів і стратегій комунікативної діяльності та поведінки в умовах міжкультурної професійної взаємодії.

Ми дійшли висновку, що навчання засобами Інтернет-технологій є найбільш адекватним особистісно-орієтованим методом, що формує іншомовну професійно-комунікативну компетенцію. Така методика дає можливість включити учнів в автентичні професійно-орієтовані проблемні ситуації спілкування, отримати практичний результат дослідницької діяльності та підвищити позитивну мотивацію до навчання.

Вивчивши дидактичні властивості та функції Інтернет-технологій, принципи їх використання, дидактичні завдання, які дозволяє вирішити включення Інтернету в процес навчання професійно орієтованої іноземної мови, ми зробили висновок, що інтернет-технології є оптимальною технологічною основою для формування іншомовної професійно-комунікативної компетенції.

Література

1. Бовтенко М. А. Компьютерная лингводидактика: учебное пособие. Москва : Флинта: Наука, 2005. 216 с.
2. Державна національна програма «Освіта» (Україна XXI століття). Київ : Райдуга, 1994. 61 с.
3. Загальноєвропейські Рекомендації з мовної освіти: вивчення, викладання, оцінювання / за ред. С. Ю. Ніколаєвої. Київ : Ленвіт, 2003. 273 с.
4. Карамышева Т. В. Изучение иностранных языков с помощью компьютера. В вопросах и ответах. СПб. : Изд-во «Союз», 2001. 192 с.
5. Маслюк А. О. Використання технології Web 2.0 у процесі вивчення іноземної мови. *Зб. наук. праць. «Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання у підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми»*. 2013. Вип. 34. С. 90–94.

6. Морська Л. І. Інформаційні технології у навчанні іноземних мов : навч. посібник. Тернопіль : Астон, 2008. 265 с.

7. Національна доктрина розвитку освіти в Україні на період до 2021 року від 25 червня 2013 року №344/2013. URL: <http://tyachiv.osv.org.ua/nacionalna-doktrina-rozvitku-osviti-14-19-44-26-09-2018> (дата звернення: 04.11.2021).

8. Подзигун О. А. Педагогічні умови застосування інформаційних технологій у фаховій підготовці майбутніх учителів іноземної мови : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04 / Вінницький держ. пед. ун-т імені Михайла Коцюбинського. Вінниця, 2009. 209 с.

9. Полат Е. С. Новые педагогические и информационные технологии в системе образования : учеб. пособие для пед. вузов и сист. повыш. квалиф. пед. кадров / Москва : Академия, 2000. 272 с.

10. Потапова, Р.К. Новые информационные технологии и лингвистика : учеб. пособие. Москва : КомКнига, 2005. 368 с.

11. Степанова Н. Ю. К проблеме использования информационных технологий в преподавании иностранного языка в вузе. *Современные теории и методы обучения иностранным языкам*. Москва : Экзамен. 2006. С. 296–298

12. Сысоев П. В., М. Н. Евстигнеев Современные учебные Интернет-ресурсы в обучении иностранному языку. *Иностранные языки в школе*. 2008. № 6, Ч. 1. С. 2–9.

13. Сысоев П.В. Современные информационные и коммуникационные технологии: дидактические свойства и функции. *Язык и культура*. 2012. № 1. С. 120–133.

14. Титова С. В. Интеграция социальных сетей и сервисов интернета 2.0 в процесс преподавания иностранных языков: необходимость или блажь? *Вестник МГУ. Серия 19: Лингвистика и межкультурная коммуникация*. 2008. №3. С. 208–213.

15. Шевчук А. О. Особливості формування іншомовної письмово-мовленнєвої діяльності студентів на базі вікі-технології у вищій школі. *Науковий журнал «Інноваційна педагогіка»*. 2020. Вип. 30, т. 2. С. 163–167.

16. Chomsky N. Knowledge of language: Its nature, origin, and use. New York: Praeger. 1986. 311 p.

17. Gee J. P. Social linguistics and literacies. London: Taylor and Francis. 2008. 248 p.

18. Prensky M. Digital game-based learning. St. Paul, MN : Paragon House. 2007. 474 p.

19. Warschauer M., Meskill C. Technology and second language learning. Handbook of undergraduate second language education. New Jersey: Lawrence Erlbaum. 2000. P. 303–318.